

Voor u uitgestippeld...

Draagvlak voor rookvrije publieke buitenruimte neemt toe! Tijd voor steviger beleid?

Gelezen door Liza Toemen & Emily Miesen

In Frankrijk is recent een rookverbod ingegaan op alle openbare plekken waar ook kinderen komen, zoals bushaltes, parken, en stranden. De Franse regering hoopt hiermee kinderen te beschermen tegen passief roken, en roken niet langer als normaal gedrag te beschouwen. De Franse bevolking lijkt voorstander te zijn van de maatregel. Nederland streeft ook naar een rookvrije generatie, maar behalve het reguleren van rookblootstelling op scholen zijn er geen wettelijke maatregelen met betrekking tot rookvrije openbare ruimtes. Dit artikel toont aan dat het draagvlak er zeker is, en toeneemt met de jaren.

• **STIP: wat lezen wij?**

Hoe gingen de onderzoekers te werk en wat vonden ze?

Van 2018 tot 2022 heeft Kantar (een commercieel onderzoeksbureau) in opdracht van 'Gezondheidsfondsen voor Rookvrij (GvRV)' cross-sectionele jaarlijkse enquêtes gehouden. Elk jaar werd een steekproef van ongeveer 1600 volwassenen uitgenodigd uit het onderzoekspanel van Kantar. Ongeveer 60-80% van deze panelleden heeft gereageerd. Panelleden werden actief gerekruteerd, om te zorgen dat de steekproef representatief zou zijn op leeftijd, geslacht, opleidingsniveau, sociaaleconomische status (SES) en rookstatus. De deelnemers is gevraagd een vragenlijst in te vullen over rookgerelateerde vragen, met daarin onder andere 22 vragen over hun steun voor beleid met betrekking tot rookvrije ruimtes. Dit omdat voor het overgaan tot implementeren van maatregelen een onderzoek naar de steun voor maatregelen behulpzaam kan zijn.

Ruimtes werden gecategoriseerd als:

- Prive autos met kinderen
- Buitenruimtes waar kinderen vaak komen (kinderboerderij, speeltuin, dierentuin, etc.)
- Buitenruimte rondom scholen of kinderdagverblijven
- Recreatiegebieden (terras, strand, stadion, zwembad, park, sportvelden, etc.)
- Ruimte rondom publieke gebouwen en openbaar vervoer haltes.

Respondenten is gevraagd in welke mate ze het eens zijn met een wettelijk rookverbod op een bepaalde locatie, en in de laatste enquête is gevraagd welke locaties rookvrij zouden moeten zijn. Wanneer respondenten aangaven het 'compleet eens' of 'eens' te zijn, dan is dat gecategoriseerd als 'wel steun', de antwoorden: 'neutraal', 'oneens', 'compleet oneens', of 'weet niet' zijn gecategoriseerd als 'geen steun'.

Het draagvlak voor rookvrije ruimtes is hoog. Het draagvlak voor niet roken in de auto met kinderen (91%) is het hoogst, maar ook de andere ruimtes kregen meer dan 65% steun van de respondenten. De steun was hoger voor de plekken waar (jonge) kinderen vaker komen, zoals rondom basisscholen, kinderopvang of de kinderboerderij. Het percentage respondenten dat rookvrije maatregelen steunt is in de loop van de jaren toegenomen en deze stijging is het hoogst voor de categorie: rookvrije openbare gebouwen en openbaar vervoer haltes (gestegen met 8 procentpunten).

Niet-rokers en ex-rokers staan positiever tegenover rookvrije maatregelen. Dit is vooral duidelijk voor de categorie 'recreatiegebied'. Hier was het verschil in support tussen rokers en niet-rokers wel 48 procentpunt.

Opvallend was dat respondenten van 55 jaar en ouder positiever stonden tegenover de rookvrije maatregelen dan de respondenten van 18-34 jaar of de respondenten van 35-54 jaar.

Wat is van belang voor de interpretatie van de resultaten?

- Voor elke analyse zijn de determinanten leeftijd, gender, SES en rookstatus gewogen meegenomen om te zorgen dat de analyses representatief zijn voor de Nederlandse bevolking.
- De enquête was cross-sectioneel, deelnemers mochten niet twee jaar op rij deelnemen aan de enquête. De resultaten geven dus geen individuele veranderingen in houding tegenover rookvrije ruimtes weer.
- Hoewel actief is gerekruteerd om een representatieve steekproef te krijgen, is het panel waaruit gerekruteerd werd mogelijk al een selectie van de Nederlandse bevolking. Onduidelijk is hoe de potentiële panelleden zich verhouden tot de algemene Nederlandse bevolking.
- Er is niet specifiek gevraagd naar het roken van e-sigaretten/vapes.

• **STIP: wat kan de JGZ hiermee volgens de Stippel-Brigade?**

Het draagvlak voor rookvrije ruimtes is groot en neemt toe. Dit kan duiden op een kans en momentum om te gaan lobbyen voor strenger beleid rondom roken in de openbare ruimte. De enquête ging vooral over landelijke wetgeving met betrekking tot deze ruimtes. Mogelijk liggen er voor jeugdgezondheidszorgprofessionals, artsen Maatschappij+Gezondheid en gezondheidsadviseurs bij gemeenten en GGD ook kansen om lokaal beleid te beïnvloeden. Verder kunnen jeugdgezondheidszorgprofessionals in de spreekkamer ouders activeren tot stoppen met roken, of tot het opzetten van en meedoen aan rookvrije initiatieven in de wijk.

Ook zou het toenemen van het draagvlak kunnen duiden op een verandering van de maatschappelijke norm rondom roken. Handhaving van een rookverbod in openbare ruimtes kan lastig zijn, maar een veranderende maatschappelijke norm kan helpen bij het naleven en de sociale controle in een rookvrije omgeving.

• **STIP: waarom dan?**

JGZ-professionals gunnen alle kinderen een Rookvrije Start en een Rookvrije Generatie. Hoewel we ons best doen in de spreekkamer om ouders een stopadvies te geven, is het voor de volksgezondheid ook van belang wanneer roken in de openbare ruimte wordt ontmoedigd. Tabaksontmoedigingsbeleid (inclusief beleid tegen e-sigaretten) en een veranderende

maatschappelijke houding kan hierin helpend zijn. Optreden als ambassadeur en pleitbezorger voor tabaksontmoedigingsbeleid beleid hoort ook bij de verschillende rollen die je als JGZ-professional aan kan nemen.

◉ **STIP: reactie van de auteur**

Zoals gezegd kun je als JGZ-professional een belangrijke rol spelen om roken bespreekbaar te maken. In de spreekkamer, zonder oordeel, waarbij je benoemt dat de stopkans het grootst is als je professionele hulp krijgt. Actief verwijzen kan bijvoorbeeld naar het landelijke [Rookvrije Ouders programma](#) van het Trimbos Instituut. En het hoeft niet veel tijd te kosten, kijk eens naar de very brief advice+ methode (VBA+) en naar alle andere [tips](#), trainingen en materialen vanuit [Rookvrije Start](#). En prikkel inderdaad je lokale organisatie, speeltuin, of nog liever, gemeente, om meer rookvrije plekken voor kinderen in te richten. Als bijna iedereen voor is, wat is er dan op tegen?

◉ **STIP: ook nog wetenswaardig...**

Interessant cijfer uit het artikel: van de rokers geeft slechts 39% aan niet te willen stoppen met roken, 30% wil wel stoppen maar niet binnen een half jaar, en 31% wil zelfs binnen een half jaar stoppen.

◉ **STIP: verantwoording**

Titel: Public support for smoke-free private indoor and public outdoor areas in the Netherlands: A trend analysis from 2018– 2022
Auteurs: Nienke W. Boderie, Sabri Ennissay, Wilhelmina Ijzelenberg, Frank J. van Lenthe, Jessica Baars, Jasper V. Been
DOI-code: <https://doi.org/10.18332/tid/176141>
Tags: #roken, #rookvrije generatie